

Tą dieną, kai negyva gimė mano duktė, kai virpančiose rankose laikiau ateitį, rožinę ir rausvalūpę, švelnybę be gyvasties, barstydama jos veidelį ašaromis ir bučiniais, kai tą mirusią mergaitę perdavė mano seseriai ir ji ją pabučiavo, paskui mano pirmajam vyrui – jis irgi ją pabučiavo, paskui mano motinai, bet ji neprisivertė jos paliesti, o tada išnešė tą negyvą suvystytą daiktėlį pro palatos duris, slaugė man davė raminamųjų, muilo ir kempinę. Ir palydėjo į specialų dušą. Duše stovėjo taburetė, vandens purslai buvo malonūs ir šilti.

– Geras jausmas, ką? – paklausė ji.

Vanduo.

– Jūs vis dar smarkiai kraujuojate. Tegul kraujas teka.

Perplėšta nuo makšties iki išangės, susiūta. Kūnu srūvantis vanduo.

Atsisėdau ant taburetės ir užtraukiau plastikinę užuolaidą. Girdėjau, kaip ji niūniuoja. Kraujavau, verkiau, šlapinausi, vėmiau. Tapau vandeniu.

Galiausiai jai vėl teko užteiti vidun ir „išgelbėti, kad nepaskėsčiau“. Tai buvo pokštas. Aš šyptelėjau.

Mažas tragedijas sunku paaiškinti. Jos išpampsta ir nardo tarp smegenų smegduobių. Nebežinai, ką ir galvoti apie gyvenimą, į kurį štai įbridai iki kelių. Nori išlipti, nori gintis, kad čia kažkokia klaida. Juk tu, šiaip ar taip, plaukikė. O tada matai, kaip

bangos be jokios tvarkos semia visus aplinkui, blaško it plūdurus, ir per ašaras juokiasi iš visų tų kvailų linguojančių galvų. Juokas tave pabudina iš sielvarto delyro.

Kai sužinojome, kad gyvybė manyje negyva, man buvo pasakyta, kad geriausia vis dėlto būtų gimdyti vaginaliniu būdu. Taip mano kūnas išliktų kuo stipresnis ir sveikesnis ateičiai. Mano iščios. Gimda. Makšties kanalas. Buvau sugniuždyta sielvarto, taigi dariau, kaip liepiama.

Gimdymas truko trisdešimt aštuonias valandas. Kai kūdikis tavo viduje nejuda, įprastas procesas užstringa. Niekas negalėjo išjudinti to vaiko. Nei ištisas valandas lašinami skatinamieji. Nei mano pirmasis vyras, užmigęs per savo budėjimo pamainą, nei sesuo, atėjusi ir kone už plaukų ištempusi jį iš kėdės.

Per patį smarkumą atsisėdaviau ant lovos krašto, o sesuo laikydavo mane už pečių ir, kai užeidavo skausmas, spausdavo prie savęs sakydama: „Taip. Kvėpuok.“ Jaučiau jėgą, kurios pasakui daugiau niekada joje nepastebėjau. Jaučiau, kaip iš sesers plūsta motiniška stiprybė.

Toks užsitęsęs skausmas išvargina kūną. Nepadėjo nė dvidešimt penkeri plaukimo metai.

Kai ji pagaliau gimė, mažytė negyva mergžuvė, jie padėjo man ją ant krūtinės tarsi gyvą kūdikį.

Bučiauvau ją, glaudžiau ir kalbinau tarsi gyvą kūdikį.

Jos blakstienos buvo tokios ilgos.

Jos žandukai tebebuvo raudoni. Nežinau kaip. Maniau, bus pamėlę.

Jos lūpytės – rožės pumpuras.

Kai ją galiausiai iš manęs paėmė, paskutinė man dingtelėjusi prasminga mintis prieš mėnesius truksiančią užmarštį: štai kas yra mirtis. Jei taip, renkuosi gyvenimą mirtyje.

Kai iš ligoninės mane parvežė namo, buvo labai keista. Mačiau ir girdėjau žmones, bet jei kas mane paliesdavo, atšlydavau ir nekalbėdavau. Dienų dienas leidau viena lovoje verkdamą, verksmui peraugant į aimaną. Ko gero, akys viską išduodavo, nes pažvelgę į mane žmonės klausdavo: „Lidija? Lidija?“

Vieną dieną jų globojama – regis, kažkas mane maitino – pažvelgiau pro virtuvės langą ir pamačiau moterį, vagiančią paštą iš mūsų gatvės pašta dėžių. Sėlino slapčia it kokia miško dvasia. Jos dairymasis (žvilgsnis lakstė tai čia, tai ten), tykinimas nuo dėžutės prie dėžutės, kažką paimant arba ne, mane prajuokino. Kai ji pasiekė mūsų pašta dėžę, pamačiau, kaip kišenėn įsibruka kažką iš man atėjusio pašto. Prunkstelėjau. Išspjoviau kąsni kiaušienės, bet niekas nesuprato kodėl. Tik žiūrėjo susirūpinę ir suglumę. Atrodė tarsi savo pačių karikatūros. Niekam jiems neaiškiniau.

Nesijaučiau išėjusi iš proto – tiesiog išėjusi. Kai surinkau visus drabužėlius, kuriuos buvau paruošusi naujagimei, ir išdėliočiau eilėmis vieną šalia kito ant tamsiai mėlyno kilimo, tarp jų įterpdama akmenukus, man atrodė, kad šis veiksmas turi prasmę. Tačiau aplinkiniams jis kėlė nerimą. Seseriai. Vyrui Phillipui. Tėvams, kurie pasiliko savaitei. Nepažįstamiems.

Kai ramiai atsitūpiau ant žemės maisto prekių parduotuvėje ir pasisiojau, jaučiausi padariusi kūnui kai ką tikro. O štai kasiininkių reakcijos gerai nepamenu. Prisimenu tik mėlyno velveto prijuostes su užrašu „Albertson’s“. Viena iš moterų buvo su širšių lizdą primenančia šukuosena ir raudonomis kaip sena koka-kolos skardinė lūpomis. Pamenu, pagalvojau netyčia patekusi į kitą laikmetį.

Vėliau, kai kur nors išsiruošdavau su seserimi, su kuria apsigyvenau Judžine, – apsipirkti, pasiplaukioti ar į universitetą, – žmonės

manęs klausdavo apie kūdikį. Sumeluodavau nė nemirktelėjusi. Sakydavau: „O, ji tokia gražutė! Jos blakstienos tokios ilgos!“ Net po poros metų, kai pažįstama moteris sustabdė bibliotekoje paklausti apie dukterį, atsakiau: „Ji tokia nuostabi – mano akių šviesa. Darželyje ji jau piešia!“

Niekada nepagalvojau, kad reikėtų nustoti melavus. Nejaučiau, kad meluoju. Man atrodė, kad toliau tęsiu pradėtą pasakojimą. Iš visų jėgų jo laikausi.

Šią knygą galvojau pradėti nuo vaikystės – nuo pačios gyvenimo pradžios. Tačiau savo gyvenimą prisimenu ne taip. Viską prisimenu tinklainės blyksniais. Be jokios tvarkos. Gyvenimas juk nesiklosto jokia aiškia tvarka. Įvykių, priešingai nei tikėtumeisi, nesieja priežastiniai ryšiai. Viskas tėra fragmentų, pasikartojimų ir darinių virtinė. Kalba ir vanduo turi šį tą bendro.

Visi mano gyvenimo įvykiai plaukioja vieni tarp kitų. Be chronologijos. Kaip sapnuose. Taigi kai galvoju apie buvusius santykius arba apie važiavimą dviračiu, arba apie meilę literatūrai ir menui, arba apie tai, kaip pirmą kartą paragavau alkoholio, arba kaip dievinau savo seserį, arba apie tą dieną, kai tėvas pirmą kartą mane palietė, – tarp šių prisiminimų nėra jokio linijinio ryšio. Kalba yra patyrimo metafora. Ji tokia pat spontaniška kaip ta chaotiškų vaizdinių masė, kurią vadiname atmintimi, – tačiau ją galime sudėlioti į eilutes, kad baimę įveiktume naratyvu.

Pagimdžius žodžiai „gimė negyva“ manyje gyveno mėnesių mėnesius. Aplinkiniams atrodžiau tiesiog... liūdnesnė, nei galima apsigėsti. Į namus įžengus sielvartui žmonės nebežino, kaip elgtis. Ji lydėjo mane visur, kaip dukra. Niekas nemokėjo būti šalia mūsų. Žmonės atsitiktinai leptelėdavo kokią nesąmonę,

pavyzdžiui, „Tikrai netrukus susilauksi kitos“, arba kalbėdavo su manimi žiūrėdami šiek tiek man virš galvos. Griebdavosi bet ko, kad išvengtų per odą man persismelkiančio liūdesio.

Vieną rytą sesuo išgirdo mane kūkčiojant duše. Atitraukė užuolaidą, pamatė mane susiėmusią už tuščio išskobto pilvo ir įlipo vidun manęs apkabinti. Su visais drabužiais. Taip išstovėjome gal dvidešimt minučių.

Turbūt švelniausias dalykas, kokį dėl manęs kas nors yra padaręs per visą gyvenimą.

Gimiau po cezario pjūvio. Kadangi viena motinos koja buvo šešiais coliais* trumpesnė už kitą, jos klubų sąnariai buvo iškrypę. Smarkiai. Gydytojai pasakė, kad ji negalės turėti vaikų. Nežinau, ar žavėtis jos valia, kad nusprendė susilaukti mūsų su seseria, ar stebėtis, kokia moteris rizikuotų gimdydama pražudyti savo pačios kūdikius – galveles sutraiškant iškrypusiam dubeniui. Motina niekada netikėjo, kad yra „luoša“. Motina atvedė mus su seserimi į tėvo pasaulį.

Kai tradiciniai gydytojai išsakė motinai savo medicininės abejones, ji kreipėsi į gydytoją iš kitokio molio. Akušerį-ginekologą, praktikuojantį alternatyvų požiūrį į sveikatą. Daktaras Davidas Cheekas** garsėjo tuo, kad darbe pasitelkdavo hipnozę, o pacientės jam pirštais paaiškindavo neįsisąmonintas emocinių ar fizinių negalavimų priežastis. Toks procesas vadinamas ideomotoriniu. Tam tikriems pirštams priskiriamos reikšmės (jas priskiria gydytojas arba pacientė): „taip“, „ne“, „nenoriu atsakyti“. Kai gydytojas užhipnotizuotai pacientei užduoda klausimus, kaip

* Apie 15 cm. (Čia ir toliau – vert. past.)

** Dr. David B. Cheek (1912–1996) – amerikiečių psichosomatinės medicinos pradininkas.

atsakymas pakyla vienas ar kitas pirštas – net jei pacientė sąmoningai galvoja kitaip arba savo atsakymo sąmoningai nesuvokia.

Motinos atveju ši technika buvo naudojama atliekant cezario operaciją. Daktaras Cheekas jai gimdant klausdavo, pavyzdžiui: „Dorothy, ar jums skauda?“ O ji atsakydavo pirštu. Jis klausdavo: „Ar čia?“ Ir stimuliuodavo tą vietą. Ji atsakydavo. Jis klausdavo: „Dorothy, ar galite pusei minutės atpalaiduoti gimdos kaklelį?“ Ji atpalaiduodavo. „Dorothy, man reikia, kad kraujuotumėte mažiau... štai šitoj vietoj.“ Ir ji pakludavo.

Mano motina buvo svarbus klinikinis atvejis.

Daktaras Cheekas tikėjo, kad dar iščiose mums būdingos vienos ar kitos emocijos. Jis tvirtino šimtus moterų išmokęs su savo dar negimusiais vaikais bendrauti telepatiškai.

Kai motina pasakodavo mano gimimo istoriją, jos balsas įgaudavo ypatingą skambesį. Tarsi būtų įvykęs stebuklas.

Manau, ji tuo tikėjo. Tėvo pasakojimas taip pat buvo kupinas pagarbos. Tarsi mano atsiradimas būtų buvęs kažkas nežemiško.

Tą rytą, kai pradėjau gimdyti, saulė dar nebuvo patekėjusi. Pabudau, nes nebejaučiau, kad dukra manyje judėtų. Apglėbiau rankomis savo pilvo pasaulį ir nieko nieko nieko – tik keistas įsitempęs apvalumas. Nuėjau į tualetą pasisioti ir pajutau, kaip per sprandą perbėgo elektra. Kai nusišluosčiau, pasirodė ryškiai raudonas kraujas. Pažadinau seserį. Jos akyse buvo nerimas. Paskambinau gydytojai. Ji man pasakė, kad tikriausiai viskas gerai ir kad prisistatysiu, kai tik ryte atsidarys klinika. Mano pilve tūnojo nejudantis svoris.

Pamenu, ašaros plūdo upeliais. Pamenu, kaip užspaudė gerklę. Nebegalėjau kalbėti. Rankos nutirpo. Pamenu vaiko daiktelių.

Kai atėjo rytas, net saulė švietė kažkaip ne taip.

Mano kūnas pagimdė jau po visko.